ЦЕТИЊСКИ ВЈЕСНИК

ИЗЛАЗИ СРИЈЕДОМ И СУБОТОМ.

Цијена: за Црну Гору на годину 10 круна, на по године 5 круна; ван земље 15 франака у злату.

Уређује: ОДБОР

Адреса: „Цетињски Вјесник“ — Цетиње; Adresse: „Le Courrier de Cettigné“ — Cettigné (Monténégro)

Поједини број 20 пара.

БРОЈ 26. ЦЕТИЊЕ, СУБОТА 4. АПРИЛА 1909. ГОД. ГОДИНА II

Цетиње, 4. априла.

Поукротила се бура и у овоме заливу европскога политичког живота што се Црном Гором зове — бура коју је из дубине душе српскога народа покренула насилничка анексија српских земаља Босне и Херцеговине.

Поукротила се, јер шта је могло друго и да буде кад су се вали стишали на отвореноме мору, гдје царују велике силе? Своју отпорну снагу црпили смо колико из себе самих, толико и из врела њихових снага. Кад су нашле за мудро да пристану на свршени чин, како би избјегле нарушење европскога мира, пресахнула су нам врела њихове помоћи и ми се морадосмо покорити новим, несавладљивим приликама.

Али покорити се не значи измирити се. Не значи то ни за велике силе. Пристале су на анексију, али се нијесу помириле с поразом и понижењем, које им је том приликом у дио пало. Море се стишало на површини, али се није смирило у дубини. Ту се и даље ваљају крупни вали.

Покорили смо се, али ми не престајемо да гледамо на Босну и Херцеговину као на српске земље и на народ тих покрајина као на *браћу, која је допанула новога ропства.* Наши братски осјећаји нијесу се покорили, наше право није умрло, наш глас није умукнуо нити ће умукнути, вапијући за правдом и слободом. Ништа се друго није измијенило до оно, што је морало попустити под притиском несавладљивих прилика. Како живот једнога народа, његова права и његове задаће нијесу аморфне масе, које као восак примају отисак печата и задржавају га за сва времена, то не одајемо никакву тајну ако кажемо, да ће душа српскога народа, ма гдје била, свакада давати отпора сили која га притиска и свакада, као оно пружина, напирати да ту силу са себе збаци.

Питање српске Босне и Херцеговине није коначно ријешено, него само привремено замазано. Измијењен је облик и претворило се у питање европске равнотеже. Скинута је само стара фирма, али је метнута нова. Да је само босанско и херцеговачко питање, могло би с признањем анексије бити коначно ријешено, али оно је задрло дубоко у интерес Словенства и споразумних сила, и у томе је гарантија да ће се оно ускоро опет појавити. Појавиће се као споредна тачка *једнога великог европског питања.* Осјећај увреде и понижења, који су споразумне силе изнијеле из *дипломатске борбе, која је до јако* бјеснила, ускориће догађаје. Зато ће сукоб бити жешћи и одлучнији.

Црна Гора изашла је из те борбе мирним пумем ма да је на прагу био рат. И ако наше наде нијесу у свему задовољене, ипак нијесмо изишли празних руку. Члан 29. Берлинскога Уговора, који нам је сужавао суверенство над приморјем, укинут је и сад смо неограничени господари свога приморја. На Јадранскоме Мору лепршаће се и српска застава.

Треба прочитати ноту предсједника Књ. Владе д-ра г. Л. Томановића, упућену талијанскоме посланику барону господину Сквити-у, и о томе се увјерити. Нота је пуна достојанства, пуна дипломатских округлина, али зато опет јасна и изразита. У њој нема ни сјенке која би подсјећала на какву принудност. То је изјава слободне увиђавности, из које се види да се Црна Гора из драге воље прилагођава приликама, које су створиле велике силе. Не одриче се никаквог свог права, не одустаје од Босне и Херцеговине, не сијече братске везе између себе и заробљеног народа, и не даје никакву обавезу за будућност у томе погледу.

Изиђосмо дакле из кризе али с рањеним срцем, јер смо морали оставити браћу у ропству. Силник, који их је заробио, пружа нам руку и наглашава, да ће од сад између Аустро-Угарске и Црне Горе наступити добри сусједски односи. Добри, у томе има право, али не и онаки какви би требали и могли бити да између нас није гроб сарањене Босне с Херцеговином. Као тумачи народног срца не можемо тајити да љубави на силу нема, нити да се љубав међу браћом икаквим мачем може пресјећи. Остајемо с браћом у Босни и Херцеговини један народ, једна душа и једно срце. Слушаћемо Господара и владу у овом периоду мира тако исто, као што смо били готови да их послушамо да су нас позвали да се заложимо за Српство и своје право с оружјем у руци. Остајемо и на даље готови да им на први позив ставимо своје мишице на расположење, само не можемо угушити срце, јер оно ће свагда куцати за Босну и Херцеговину. Као израз тих осјећаја ми друге политике не можемо имати.

Мучки нападај. Хорњак Јаноš наредник код 6. пешачке регименте у Н. Саду веселио се са Шимонка Иштваном војничким другом својим и како је видјео да дотични има код себе осим ситних новаца и једну банку од 100 круна, то намисли да новац покраде. Прво су пили и Хорњак је наваћао свога друга, да што ниже испија чаше рујна вина и *дотле* су дошли, да је Шимонка толико пио и опио се, да га је Хорњак морао извести из биртије и водио га *је кући.* Кад су стигли у уставну улицу, ту га Хорњак баци на земљу, хтједе извадити новац, но у томе наиђу неки и кад видјеше да се ваљају по улици, приступе им и виде шта је у ствари. Хорњака је патрола сміеста задржала и предала га је војној власти. Заиста, да је у пијанству клица свију порока и зала.

Данас је Њ. Кр. В. Књаз Господар, са Њ. В. Књагињом Ксенијом и Књазом Пером преко Бара отпутовао за Мљетке, одакле ће на Ривијеру, гдје се налазе Њихова Ц. В. велики Књаз Петар Николајевић и велика Књагиња Милица.

Исто тако је јутрос кренуо преко Котора и С. Ријеке Њ. Кр. В. Књаз Престолонашљедник и Престолонашљедница у Меклембург-Стрелиц.

Цариградски преврат

У јулу мјесецу прошле године био је први, а сад други. Онда су побиједили Младотурци, а сад Старовље.

Први покрет затекао је духове неспремне и брзо је освојио терен. Све што је било колебљиво и изненађено пристало је уз нове људе. И сам Султан. Устав је ускоро био проглашен, а затим убрзо и избори наређени. Одмах за тим састала се и Скупштина у Цариграду.

Султан је ново стање ствари прихватио са таком готовношћу, да је изгледало, да се је сам ставио на чело Младотурака. Кад је проглашио Устав, клео се да ће га свим ауторитетом својим чувати. Младотурски комитети били су господари ситуације, а он се повукао као да је једва чекао да га ко у апсолутизму замијени.

И доиста изгледало је, као да су младотурски комитети апсолутно владали. Њима се клањала цијела земља, њихово благоволење тражили су сви изван Турске, који су налазили да им с том царевином ваља живјети у пријатељству, или који су имали какве користи да извуку.

Вртели су главом многи који су видјели како се је Султан брзо и потпуно акомодисао новим приликама. Неки су тумачили да је то мудро капитулисање пред духом времена, чији су представници Младотурци; други су сумњали да је пристајање уз њих без икакве резерве и надали су се, да ће се из Јилдиза ма шта предузети што ће покрет обуздати, или га сасвим и сузбити. Али Султан држао се тако мирно, да се апсолутно ништа није могло примјетити. Примијетило се само, да Старовље нијесу са новим стањем задовољни. *Али то и ништа више. Није се ни* у једној прилици могло опазити да се нешто противу новога режима *снује.*

А сновало се. То се сад види. И радило се лукаво и нечујно. Она*ко како су у тајности Младотурци* спремали преврат, спремали су га и Старотурци. Само у обрнутом правцу, у реакцију.

Ствар је била сазрела још под везирством Ћамил-паше. Али онда су Младотурци осјетили шта им се спрема и енергичним измахом срушили су и Ћамила и све оне на које су сумњали. Председник скупштине отишао је лично пред Султана да интервенише и на мах је успио. Дошао је Хилми-паша.

Изгледало је као да су се Младотурци препали, а да у ствари ништа није било. Султан је одмах и с највећом готовошћу изишао у сусрет и опет задовољио Младотурке. Међутим подземна ровења настављала су се и контра-револуција спремана је најозбиљније.

На политичком терену подизала се нагло, и како се сад види с благоволењем извјесних високих кругова, странка либералних униониста, која ће прихватити ситуацију, а до преврата бити контрабаланс Младотурцима. Либералне униониште су енергично надирали противу Младотурака и нагло су освајали терена. Кад су Младотурци видјели како их униониште притјешњују и доводе чак и у опасност, нађе се међу њима један фанатик, који једним хитцем смири за свагда активнога и смеоног директора листа „Сербести“, органа странке либералних униониста.

То је био сигнал, и ако случајан, да се контра-револуција изведе. И изведена је прије неколико дана. Војска је и у овој прилици била носилац преврата. Младотурци бјеху тако исто брзо сломијени, како су се брзо подигли. Многи од њих спавају већ под земљом вјечни сан, а многи су тешко рањени. Ко зна да у тихим ноћима није и Босфор кога прогутао, са каменом о врату, или завезаног у врећи.

Сад имамо опет нову ситуацију. Устав још траје, али не у оном сјају као прије. Можда траје и пошљедње дане. Ако ли и даље буде узживио, извјесно ће узети на себи отисак турског схватања слободе и уставности. Султан ће бити опет неограничени господар, само што ће сад бити уставни апсолутиста.

Нека Турска напошљетку уређује своју кућу како за добро нађе, нас интересује, како ће се нови режим испољавати над српским народом. Надамо се да га нови људи неће оставити без заштите, права и потребне слободе, колико је до сад имао.

Што се Босне и Херцеговине тиче, не надамо се никаквој промјени, јер и овоме режиму треба много новаца. И ако ће се кривица за продају тих земаља пред народом свалити на Младотурке, да би их могли анатемисати. Старотурци ће ипак пружити руку да приме милионе, а изговориће се, да натраг не могу.

Према томе цијела ова промјена носи карактер унутрашње борбе *око превласти.*

Просвјета

Школе у Бугарској. Почетком ове године добили су Бугари нови школски закон, који се одликује особитом реакционарношћу! Школе се по том новом *закону дијеле на забавишта, народне, грађанске* и продужне школе. *Забавишта* могу отворити општине, приватне особе и друштва, кад им то дозволи влада. Народне су школе државне. Вријеме поласк-

ка установљено је са 4 године. За свако по дана изостанка казне се родитељи дјеце са 10—15 стотинки. У једноме разреду не смије бити више од 60 ученика, а највећа удаљеност од школе смије бити 3 километра. У грађанским школама траје обука три године. У продужним школама (по узору њемачких т. зв. Fortbildungsschulen) обука је празником или у вече; а учитељи добивају по 2 лева за сваки сат рада. Школске зграде дижу општине, а помаже их у том новчаном потпором влада и поједина окружја. У свакој школској згради мора бити стан за управитеља школе — док за остале учитеље то закон не установљује. Удате учитељице могу остати у служби само онда, ако су удате за учитеље на селу. Почетна је плаћа учитеља 1.200 лева, са осам повишица до 2.200 лева. Учитељице имаду за 10% мању плаћу. Привремени учитељи и учитељице имају за 20% мању плаћу. Учитељи грађанских школа имају почетну плаћу 1800 лева, а највећа је 3000 лева. Учитељи не смију бити чланови политичких ни радничких друштава. Не смију оснивати учитељска друштва са политичким карактером, нити смију дирати у вјеру. Казне за учитеље јесу у Бугарској: опомена, укор, губитак плаће за један дан, за цијелу недељу, премјештење, губитак повишице за 1—3 године, привремени отпуст на 1—3 године и отпуст за увијек! Мјесни школски одбор на селу састоји се од 3 особе, а у граду од 5. У сваком одбору, мора бити свештеник. Одборници имају право доћи увијек у школу и присуствовати обуци!

Школе у Босни и Херцеговини. На крају школске године 1905. 6. било је у Босни и Херцеговини укупно 337 школа. Од тих су 253 државне, 103 конфесионалне и 10 приватних. Од 103 конфесионалне школе биле су 70 православне, 31 католичка, 1 протестанска и 1 жидовска. У школској години 1905. 6. подигнуто је само 15 нових школа! Једна школа долази на 4284 становника. (Изнимку чини само мостарско окружје, гдје једна школа пада на 2584 становника). Школске је дјеце било 25.155 мушких и само 1743 женске, свега 33.698. Школске год. 1904. 5. пошло је свега скупа 32.787, дакле је порастао у години 1905.-6. за 912. По вјери било је 4.902 мухамеданаца, 13.597 православних и 13.341 католика; жидовске дјеце било је 1.340, а дјеце осталих вјера 518. Упада у очи мален број мухамеданске дјеце. Најбоље полазе школу према броју становништва, жидовска дјеца, па онда католичка, православна и мухамеданска.

Колико издају велике државе на школе? Француска, која има 39.252.267 становника, издаје на школе годишње 261.500.000 франака; просјечно отпада на 1 становника 8·90 круна. Њемачка са 54,177.000 становника, издаје 135,779.670 марака; просјечно на 1 становника 5·92 круна. Аустрија са 26,150.708 становника, издаје годишње 60.549.754 круна; просјечно на 1 становника 2·28 круна. Енглеска са 37,290.324 становника, издаје годишње 16,477.150 фунти штерлинга; просјечно на 1 стиновника 7.70. Русија са 146.419.100 становника, издаје годишње 53,149.088 рубаља, просјечно на 1 становника 1·14 круна!

Десет заповијести за читање. 1. Не читај онда кад имадеш важнијих послова. Најприје дужности, па онда тек забава. Све на право вријеме.

2. Читај само добре књиге. Зле књиге кваре укус. Ко чита којекакве „фундромане" (као н. пр. Невина у лудници, Гарибалди, Шерлок Холмес итд.), тај трује свој мозак и своју фантазију. Доказано је, да су многи злочинци почињали разна недјела ушљед утицаја зле лектире. Ко чита добре књиге, тај оплемењује душу и срце; шири свој душевни хоризонт те се се све више приближује великим људским идеалима: истини, доброти и љепоти.

3. Читај оне књиге, које одговарају твоме добу и које можеш разумјети. Не подноси сваки желудац тешку храну, а зла пробава не доноси користи; тако је и код књига. Почни са лаким и популарно писаним књигама па иди постепено даље.

4. Не читај само романе. Свакако је нужно, да прочиташ бар важнија дјела наших писаца (Лазаревића, Веселиновића, Ђалског, Козарца, Прерадовића, Станковића итд.) Прегледај старија издања наших листова. Ако је икако могуће читај наше литералне листове. Знадеш ли који страни језик, читај на њему што више, упути се у књижевност и културу дотичног народа. Марљиво читај историју, земљопис и природне науке, јер повјест човјечанства и велебан живот природе треба сваком човјеку да буде темељ његове науке.

5. Читај марљиво и редовно. Као што тијело треба редовну храну, тако и душа. А најбоља душевна храна јест књига. Она нас тјеши и јача, те нам на махове уклања с ума дневне наше бриге и невоље. Пренаша нас у нове крајеве, упознаје нас с новим идејама, разјашњује нам наш постанак и живот.

6. Читај пажљиво и лагано, да ти све буде јасније. Површним и брзим читањем постајеш нејасан и нетемељан, те све лако заборављаш.

7. Не читај одвише јер умараш живце. Не читај никада у сумраку а поготово не у кревету.

8. Размишљај о ономе, што си прочитао. Понови у себи садржај књиге, размишљај о цијелом садржају или о појединим мјестима на шетњи. Добро је, да сва она мјеста, која ти се особито свиђају и која би желио упамтити, запишеш. Не жали труда, добру књигу, која ти се је особито свиђела, прочитати поновио иза неког времена.

9. Књигу, коју почнеш читати, сврши до конца. У неке, често најљепше књиге треба да се, што но ријеч, прочиташ. Није свака књига, која је већ у почетку привлачна, добра. Не читај тако, да прескачеш поједине епизоде.

10. Добру књигу читај и својима на глас, ако је могуће. Тиме користиш и своју, а уз то и њих учиш на читање добрих књига. На концу још ово: штуј и чувај твоју добру књигу као што штујеш вјерног свог пријатеља. Књига ти је највјернији пријатељ, она те никада не оставља.

Српство

Скуп Срба из Приморја. Међу Србима у Приморју покренута је мисао да се сазове скуп Срба, на коме би се претресла сва питања и саставио програм будућег рада. Када се зна, да Срби у Приморју нијесу у цјелини и да је сваки радио на своју руку, ову патриотску мисао свако ће поздравити са одобравањем, јер је крајње вријеме да се и Срби у Приморју групишу и започну заједничку акцију по једном утврђеном програму, који неће ићи на то да се задовољавају поједине личне амбиције, него да се помогне општој српској ствари. Ако икад, сада је крајње вријеме да се и Срби у Приморју групишу и започну агилан рад.

Убиство Данила Шећеревића. Као што се зна, за убиство српског омладинца Данила Шећеревића окривљени су потпуно невини људи, док се прави кривац налази у слободи. Сада је велики везир наредио да се окривљени Пљеваљци доведу у Скопље, гдје ће им тамошњи суд да суди.

Далматински сабор. Говори се, да ће далматински сабор бити сазван у јуну мјесецу. Кад се зна, да овај сабор, као и хрватски, постоји само на папиру, тешко да ће од његова сазива бити што.

Закон о штампи у Србији. Како биоградски листови доносе, у Биограду се носе мишљу да донесу нови закон о штампи, којим би се штампа у Србији подвргла јачој цензури!

Поглед по свијету

Неуговорно стање Србије и А.-Угарске

Између Србије и Аустро-Угарске настало је неуговорено стање, пошто је истекао ових дана пошљедњи рок за примање трговинског уговора, који је био закључен прошле године. Да би се ово стање избјегло, аустриска влада је предложила Србији, да се закључи провизоријум док уговор не ступи у живот, али је Србија то одбила, пошто се провизоријумом не би ништа користила, те је тражила да провизоријум буде на основу уговора, који је био закључен, али није на снази. Како од провизоријума није могло ништа бити, то се ради на томе, да се што прије приступи преговорима како би се закључио нови уговор. Као српски делегати означени су д-р Лаза Пачу и М. Поповић.

Турски парламент о Босни.

Поводом погодбе између Турске и Аустро-Угарске о анексији Босне и Херцеговине у турском парламенту држана је нарочита сједница. Ова је сједница била тајна. Она је текла овако: Референт одбора за спољне послове прочитао је извјештај тога одбора о погодби, а затим су чланови одбора усмено препоручивали пријем протокола. Послије је говорио министар Рифат паша, а затим три Арбанаса и један Србин противу протокола, док су један Грк и један Турчин говорили у корист протокола. Призренски муфтија Еми Ефенди врло је лијепо говорио противу продаје, те је том приликом и сузе пролио. Од Срба су говорили: д-р Јанићије Димитријевић, Саво Стојановић и Александар Парлић. Гласању се приступило тек око поноћи. За продају је гласало 134, противу 48; а 12 су се уздржали од гласања.

Политичка ситуација

Анексија Босне и Херцеговине држала је цијелу Европу пуна шест мјесеца у трзавицама, које су се све више појачавале у колико је ово питање пролазило кроз разне фазе. Сваког тренутка изгледало се на рат, јер се његова опасност непрекидно испољавала. Та је опасност сада отклоњена, те је настало затишје, али се ипак чине припреме за рат, који се неће моћи избјегнути. Када ће он поново избити са још већом опасношћу, питање је времена, али судећи по грозничавом наоружању, које се по Европи врши, мир овај неће бити дуга вијека. Сада је настала сезона састанака министара, путовање владара и договори, онако исто као што је то било прије објаве анексије. Груписање европских сила и савезника нагло се врши, што ни мало не иде у прилог одржању мира.

Билов и Титони у Мљетцима

О боравку министра спољних послова у Италији Титонија и њемачког државног канцелара Билова у Мљецима јављају: Титони је у Мљетке допутовао прије подне у пратњи кабинетског секретара Катанија и одсио је у хотел „Даниели". Још исто прије подне он се провезао гондолом кроз варош, а у подне је отишао у хотел „Британија", гдје је посјетио Билова. Ту је био доручак, коме је присуствовало тринаест особа. Послије подне су учинили кратак излет; а у вече је давао вечеру Титони, те се сјутра дан повратио за Рим.

„Tribuna" о овом састанку пише: „Како се врло лако могло предвидјети, министар спољних послова Титони извршио је угодну дужност учтивости кад је поздравио књаза Билова, који и ове године проводи своје кратке празнике у Италији. Овај састанак, који је носио сасвим интимно обиљежје, за цијело је такође доказ за веома срдачне односе које вежу Њемачку с Италијом, али треба истакнути, да му нијесу дали повода никакви политички разлози. С тога овај састанак неће имати политичких послједица".

ПРИВРЕДА

Крајње је вријеме — тријебите вошњаке! — Ко је рад да му вошњаци обилно роде и да се воћа набере, не смије заборавити, да је већ крајње вријеме, да се воће отријеби, прије но што гране топло прољећње сунце. Сва гусјенична гнијезда, сву огребану маовину и огребану покорицу отријеби и на огњу спали, докле нијесу гусјенице измиљеле и размиљеле се! Крајње је вријеме — требите вошњаке!

Најновија травна смеса. — За засијевање рудина које ће љепотом блистати, подобно је врло мало трава. Па и то мало трава изискује равномјерно добру, у доброј снази земљу, брижљиво обрађену и припремљену и најусрднију његу. Под предпоставком свију тих неопходних услова дају најфинију травну рудину ове траве: 3 дјела Lolium perenne tenne, 1 дио Agrostis alba, 1 дио Poa pratensis. На мјестима у сенци мјесто Poa pratensis, узети 2 дијела Poa nemoralis.

Најновије средство за дезинфекцију састоји се у томе, да се кристалисани надмангане-кисели кали сипа у суд и брзо прелије са ражњеним раствором формалдехида. Послије тако 10—12 секунада, гласови који дезинфикују развијаће се у виду густе магле која све обвија. За тих

ПОДЛИСТАК

А. Балдаћи:

Први Божић у аустриској Босни и Херцеговини

(из ревије L' Italia all' Estero) (4)

Њезина једина сврха била је та, да замијени Србе са Хрватима, да подигне цркве и школе хрватске, ограничавајући број оних српских или мухамеданских, да прогони вјеру православну и мухамеданску; да створи управо од Босне и Херцеговине једну нову хрватску покрајину, као што је створила и од Далмације. Сем тога узимала је на око то, да њена богаства не буду исцрпљена, како би могла једног дана створити једну коласалну платформу радова на границама нових турских вилајета и двије слободне српске државе, које би као што сањају и мисле бечки „усрећитељи", морале с временом бити утјеловљене царству, састављајући тако нови „Occupation-Gebiete" према архипелагу.

Босанско-мухамеданско питање, по духу берлинског уговора, не престаје бити једно питање еминентно европско. Члан 25. поменутог уговора каже: „покрајине Босне и Херцеговине биће окупиране и администриране од Аустро-Угарске".

Аустро-угарска влада истакнула је у Берлину питање о окупацији Босне и Херцеговине прије но је узела и обзир интересе Србије и Црне Горе, а управо за то, што се влада *аустро-угарска* — по ријечима грофа Андрашија у сједници конгреса од 28. іуна 1878. — *мора највише позабавити географском ситуацијом, која ће слиједити за Босну и Херцеговину, ушљед територијалних преустројстава која повлачи ново разограничење Србије и Црне Горе. — Приближавање граница тих Књажевина, поставило би у тим мјестима путове комуникација са осталим Истоком на начин, који би био штетан по трговачке интересе монархије*". На страну дискусија која би се могла повести о тој Андријашевој изјави, тешка сама по себи за онога који неће да разумије да се Аустрија неће зауставити никад на Босну и да шљедствено неће дозволити никад веће територијално приближење између Србије у Црне Горе хоће да држи отворен прелаз између једне и друге, да би могла поћи напријед; на страну да је то све за монархију од огромног интереса, остаје још суштина у горепоменутом 25. члану, да Европа није утјеловила Аустрији Босну и Херцеговину, већ јој дала само мандат да их умири и с њима управља. Европа дакле задржавала право да контролише руковање монархије са тим земљама и да модификује у случају потребе стање ствари.

И мало послије, пошто је берлински уговор потписан, избила је једна веома значајна окружница: протокол од 1879. између Аустрије и Турске, којим је разјашњен дубоки значај првог става члана 25. Опуномоћеници двају уговорних царстава изјављиваху, да права Њ. В. Султана над двјема провинцијама Босне и Херцеговине неће ни најмање бити оштећена и да ће окупанија тих покрајина имати привремени карактер. — Том приликом устала је цијела аустриска штампа подржавајући да је уговор срамот. — Али се Турска држала чврсто, потпомогнута од Европе и тај протокол био је штован.

Може се дакле подржавати док се хоће, да су окупација и анексија, у аустриском значењу, једно исто и да свршени чин са окупацијом ни у колико се не мијења са анексијом, али иза завјесе провирује авет реченог протокола и Турска на првом мјесту имала је ако и мало права да протестује.

Хитност, дакле, о посредовању Европе има се данас манифестовати. Пријевара, чињена за непрестано вријеме од тридесет година у земљи за коју је Аустрија држала да је насељена дивљацима, гдје је аграрни режим остао исти као и у турско доба, гдје су јадни тежаци и чобани оптерећени таксама до 95 по сто од укупног прихода, гдје исељавање, због толико насиља, огрнутих тобож плаштом цивилизације и напретка, достиже огромне пропорције, гдје терор и цензура господаре, гдје је злочин говорити о отаџбини и сјећати се народних пјесама, гдје се не могу помињати, као свете успомене, гробови отаца, таква пријевара јест свестрани узрок да Европа посредује против очигледне кривице Аустрије и то би дужна била учинити. — Огромни и муљевит морао би бити утисак о тим срамотама у цијелој Европи. Италија са своје стране не треба више да премишља да се извуче из оног злосрећног тројног савеза, који је за нас био тројна несрећа, поглавито и за то, што нијесмо могли никад отворено подупирати оне балканске народности, које, док су нас занимале, биле су опкољене од Аустрије и аустро-њемачких интереса, нити смо могли на никакав начин бранити онај Јадран, који је због нашег дугог напуштања постао управо „прегорак".

Прогонства не морају бити друго, већ заблуда промисла Божијег, са којом се још више распаљује идеја, која покреће слободу. Надајмо се, да тако и буде.

Надајмо се, да ће Италија моћи збиља потпомоћи Српство. Са овим новим оријентисањем њене политике, Италија ће се напокон ослободити тројног савеза. Онда ћемо стајати боље једни наспрам других. И имаћемо онда један политички положај, достојан великог народа, јер док ћемо бити у савезу са западним велесилама и Русијом, балканске народности и Турска биће нам на руку од Дунава, па до Црнога Мора, Босфора, егејског, јонског и јадранског залива, гдје су толику славу стекле наше историске поморске републике.

Биће повратак у старо вријеме, а ми морамо то и жељети. С друге је стране у истом животном интересу Турске, да олакша свим средствима наше ново становиште. Турској је потребно, да се измакне из аустро-њемачког загрљаја, који би се свршио тим, да је задави. Њезин програм треба да је здружен са народностима, које се нијесу користиле од мухамеданаца, а Италија међу тима заузима прво мјесто.

(Свршиће се)

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE CETINJE

десетак секунда има се довољно времена, да се побјегне из простора који дезинфикујемо и да врата за собом затворимо. Тако оставити 6 сахати затворено, да гасови дјеју а потом дотле провјетравати, докле год се осјећа оштар задах формалдехида. Формалдехид 40% и надмангано-кисели кали могу се добити у свакој дрогерији. А акционо друштво „Унија" (Беч I, Biberstrasse 14) продаје 40% формалдехид у флашама од $\frac{1}{16}$, $\frac{1}{8}$, $\frac{1}{4}$, 1 и 5 кг. у балонима од 5, 10, 20 и 25, 50, 60 кг.

Забрана извоза хране из Србије. — У Србије је био забрањен извоз жита, пасуља, мекиња и брашна и обновљена и поопштрена ранија забрана извоза сточне хране (сијена, сламе, кукурузовине). Послије неколико дана дигнута је забрана извоза кукуруза, јер се овлашним пописом у половини фебруара нашло истог у земљи 4500 вагона уз 1500 вагона пшенице. Попис тај извршен је за количине преко 5 вагона највише, а то су оне количине које се још налазе у маси народа и које нијесу ни узимане у оцјену.

У 1908 г. извезено је 190 мил. кг. жита у вриједности 28 мил. динара. Док је у пијелој 1907 г. извезено жита у вриједности 27,774.159 динара.

Међу тим од забране извоза изузете су све прије 18. фебруара ов. г. извршене закључнице куповине хране, које су с доказима могле бити пријављене до краја фебруара и које су пријавиле за извоз 6982 вагона кукуруза, 794 вагона пшенице, 616 вагона пројиног и пшеничног брашна, 460 вагона мекиња, 16 вагона ражи, 13 вагона пасуља и 4 вагона сладних клица. Комисија, одређена за преглед закључница и оцјену доказа о куповини прије забране, нашла је да од тога треба одобрити за извоз око 4000 вагона кукуруза и око 300 вагона пшенице, јер је нашла, да је то била роба купљена и смјештена у стовариште која је чекала само отварање пловидбе, па да се извезе. Само једна велика извозничка кућа браћа Данон из Бјелије имала је за извоз 986 вагона кукуруза и 187 вагона пшенице!

Нарочито су били велики закључци за Турску, због оскудице хране у Старој Србији и Маћедонији. За извоз је било пријављено 616 вагона брашна и кукуруза преко 2115 вагона.

Прописи за куповину коња за аустриску артиљерију и премије. — Министарство земаљске одбране расписало је у овом мјесецу набавку коња потребних за артиљерију на ремонтским тржовима у Горњој Аустрији и Крањској, гдје ће комисије одређеног дана ради куповине изићи.

Прописи су за артиљерске коње да морају бити од $4\frac{1}{2}$ до 7 година стари, да су високи 161 до 172 см, јаких костију широких меснатих прсију снажних слабина, чврстих копита и добри ходци. Коњи од 161 — 166 см. могу бити само тада ремонтовани, ако су иначе изврсни исто тако и коњи испод 5 година, ако су снажно развијени. За потпуно прописног коња плаћа се 800 круна, а сем тога, ако заслужује може добити још и 100 круна премије одређене од пољопривредног министарства.

Пољопривредна изложба у Прагу. — Од 29. маја до 6. јуна по нов. ов. г. пољопривредно средишно друштво за краљевину Чешку приређује у Прагу изложбу. Задатак јој је, да представи слику развића пољопривредне и индустриске производње и да утиче на будући развој исте производње, као и да доведе у тјешњу везу и саобраћај произвођаче с потрошачем и покрене већи напредак у уповчавању пољопривредних и индустриских, производа.

Изложба биће подијељена на ове раздјеле: I Пољопривредне справе и машине, мотори и стројеви II Западна говеда коњи, свиње, овце и козе и гојна говеда III Изложба живине IV Пољопривредни производи и упоредни огледи гајених усјева V Посебна изложба научних и практичних пољопривредних стручних огледа и предузећа VI Пољопривредна помоћна средства и потребе VII Производи разних одјелитих пољопривредних и индусриских грана VIII Крма и ђубрива. IX Занатске и индустриске израде и производи.

Дневне новости

Господар на Крушевцу. Други дан Ускрса био је на Крушевцу Господар са Њ. Кр. В. Књагињом Миленом, Њ. Кр. В. Престолонашљедником и Престолонашљедницом, Књазом Петром и Књагињицама Ксенијом и Вјером. Они су се довезли аутомобилима, да би провели тај дан са Њ. В. Књазом Мирком и Књагињом Наталијом. Господар је посјетио том приликом и Подгорицу, гдје је пред многобројним народом говорио о свршетку српске кризе у питању о анексији Босне. Господар је рекао, да је Црна Гора из ове кризе изашла достојанствено.

Узвишени путници су доручковали у Двору Њ. В. Књаза Мирка, а послије доручка узвишена књажевска породица шетала се аутомобилом кроз крушевачки парк, док се Њ. Кр. В. Књаз Господар са Престолонашљедником бавио у Подгорици од 2—5 сати послије подне.

У пет сати Њ. Кр. В. Књаз Господар, Књагиња и Књаз Престолонашљедник и Њ. В. Књаз Петар и Књагињица Ксенија повратили су се на Ријеку, а Њ. Кр. В. Књагиња Престолонашљедница и Њ. В. Књагињица Вјера остали су на Крушевцу, гдје су провеле ускршње празнике.

Били на Крушевцу. И Њихова Краљ. Височанства Књаз Престолонашљедник и Књагиња Милица провели су други и Ускрса код Њихових Височанстава Књаза Мирка и Књагиње Наталије на Крушевцу. Књаз Нашљедник и Књаз Мирко том приликом учинили су на аутомобилу више излета у околину, гдје су долазили у додир са народом, који је Књаз Нашљедник обавјештавао о свршетку кризе у спољашњој политици.

Биле на подворењу. Другог дана Ускрса, за вријеме боравка узвишене књажевске породице на Крушевцу, док је Њ. Кр. В. Књаз Господар са Њ. Кр. В. Књазом Престолонашљедником обилазио Подгорицу, Њ. В. Књагињом Наталија примила је госпође из Подгорице, које су долазиле, да учине подворење и да честитају ускршње празнике.

Примио се покровитељства. Њ. В. Књаз Петар, војвода Захумски, благоизволио се примити покровитељства Пјевачког Друштва „Његош" на Цетињу.

Измјена у Књажевској Влади. Прекјучерашње ванредно издање „Гласа Црногорца" саопштило је указ Њ. Кр. В. Књаза Господара, којим је извршена измјена (реконструкција) у кабинету г. д-ра Л. Томановића. По тој измјени, на мјесто министра унутр. дјела дошао је министар просвјете г. Јован Пламенац, пошто је досадашњи министар унутр. дјела г. Војв. Лакић Војводић по својој жељи одступио са тога положаја. Предсједник владе г. д-р. Л. Томановић задржао је стално портфељ министра иностраних дјела, а досадашњи његов портфељ министра правде предан је г. д-ру Секули Дрљевићу, врш. дужности начелника истог министарства. Министар војни г. бригадир Мартиновић и министар финансија г. Вукотић остали су на својим мјестима.

Овако извршеном измјеном кабинет г. д-ра Томановића добио је јаку стручну снагу у новоме г. министру правде, те је тиме учињена очигледна концесија мисли напретка, што ће, без сумње, наићи на одобравање од стране образованих и напредних елемената.

У чињеници, да је предсједник владе г. Томановић стално задржао протфељ министра иностраних дјела, може се видјети признање досадашњем начину вођења спољне политике, која је ове године била донијела необично тешке прилике за сваку владу.

Измјена у влади наишла је у нашем јавном мишљењу на одобравање. Она је учврстила вјеру у сталност данашњега режима, коме је представник кабинет г. д-ра Томановића.

Положио заклетву. Јуче прије подне положио је у Двору пред Господаром заклетву нови министар правде г. д-р Секула Дрљевић. Заклетви су присуствовали и остали министри.

Вратио се. Г. Марко Ђукановић, предсједник Државног Савјета, вратио се из унутрашњости, гдје се службеним послом до сада бавио.

Прекинути преговори. Између Србије и Аустро-Угарске прекинути су преговори, вођени у циљу закључења новога трговинсккг уговора. Аустро-Угарска је хтјела све а да не да ништа. Кад није успјела изјавила је да се преговори одгоде док се не измјене на боље парламентарне прилике у Бечу и Пешти а то значи — на кукаво љето.

О овој важној ствари проговорићемо опширније у броју који је на реду.

Просјаци. О ускршњим празницима Цетиње је било преплављено силним просјацима. Што је најважније, највећи дио тих просјака био је са стране, нарочито из Скадра. Од њих није од пролазника нико био на миру, па су и по кућама залазили и толико досађивали, да су многи били на вељој муци са њима. Просјачење се свуда искорењује, па би на томе и код нас требало озбиљније порадити, у толико прије што су то просјаци из страних земаља, те им не би требало ни дозвољавати улазак у земљу.

Овом приликом имамо да додирнемо још једну немилу појаву. То су наша досадна дјеца. Они по улицама, друмовима, па и самим кафанама предустаје пролазнике, а нарочито странце, просећи од њих и не остављајући их на миру у толикој мјери насртљивости, да се налазе на првом чуду. Кад већ родитељи не воде о томе бригу и на старају се о својој дјеци, то би надлежне власти овоме требале да стану на пут.

Наши у Америци. Као што добијамо извјештаје, наши у Америци налазе се далеко од сваког добра. Упљед тога што се осјећа врло велика оскудица у заради, јер маса радника нема посла, а у самом Њу-Јорку беспослено је двије стотине хиљада радника, наши су упали у тако рђаво и невољно стање, да се осјећају јако зло. То долази од туда што се број радника у Америци негомилао, те су послодавци стали да спекулишу. Имајући увјек довољни број радника на расположењу, послодавци су почели раднике да уцјењују. Повећали су прво радно вријеме, те је уведен прекомјеран рад, а сада су смањили и наднице радницима 10—20%. За раднике у Америци настају тешки дана, те зато и не треба ни мислити за одлазак у Америку, јер је свакоме и боље и корисније да чува своје огњиште, него да у далеком свијету оставља кости своје.

„Балканска Царица." Цетињски дилетанти приређују сјутра у вече у Зетском Дому „Балканску Царицу," чији је чисти приход намијењен Радничком Друштву. За ову свечану представу чине се већ одавна припреме и, судећи по досадањем успјеху, представа ће бити изведена на свако задовољство, те у напријед препоручујемо грађанству, да је што обилније посјети. Улазнице се могу добити преко дана у Читаоници од 9—12 сати прије и од 2—5 сати послије подне, а у вече на каси. Добровољни прилози примају се са захвалношћу.

Народно здравље

Муве и богиње. — Муве иду на сваку нечистоћу па се радо купе на човјечје тијело, гдјегод се на површини његовој покаже гној. С тога је старо искуство, да се муве нарочито купе на болеснике који леже од богиња. Болничари имају муке да таке болеснике од њих одбране. Али то није само једина невоља од њих. Оне могу богиње и да преносе. То се већ од вајкада мислило, а прави научан доказ о томе донесен је тек у новије вријеме. Научници су с мувама из болница, гдје су лежали богињаци, чинили опите, па су нашли, да се из њиховог тијела може начинити маја, која је заразна, т. ј. која производи опет богиње. И то је доказано, да муве отров богиња могу по 5—7 дана у своме тијелу (нарочито у пријевима) непромијењен одржати. Шта више: — и уљуци таквих мува су заразни.

Топла купатила и мишићна снага. — Старо је искуство, да хладна вода освјежава, кријепи и мишићну снагу диже. За топлу воду се дуго мислило да као купатило слаби и разнежава, али су новији опити показали сасвим противно. Њима је доказано, да врела купатила (од 36° = 42° Ц.) још боље и правилније дижу мишићну снагу, него хладна — али само онда, кад врло кратко вријеме дјеју. Чим се дуже у врелој води остане почиње она противно дјеју.

Дуван и заразне болести. — По опитама, извршеним на животињама, отров дувана — никотин смањује отпорну снагу тјелесних ћелија према отворима заразних клица. А то ће рећи: пушачи су слаби према заразним болестима: — лакшеих примају и теже их преболе.

Ситнице. — Погледај играче послије поноћи! Јесу руменц и запурени, али зар им не видиш оне тамне колуте испод очију, који показују колико су заморени и изнурени? — Гурави (тобави) људи не треба да пуше. — Обичан, здрав желудац одрасле особе хвата просјечно 2—3 литра. — Цигарета је најопаснија врста пушења. — На један мах не може човјек толико појести, колико му је за цио дан доста. — Највише се глупака и лудака зачну у годинама, кад роди лоза или шљива. — Уста су врата желуцу и плућима.

„Ја такве болеснике шиљем у пуднице" О славном њемачком хирургу Лангенбеку прича се, да је немилостиво гонио бабе-љекарице и надриљекаре. Није хтио болесника ни да прими, ако је прије тога тражио њихову помоћ.

За вријеме највеће Лангенбекове славе — педесетих година прошлога вијека — прочуо се као славан видар неки Хокарш, прост тежак из Пардубица у Ческој. К њему је ишао свијет као на ђабу — и то не само безазлени и лаковјерни простаци и сиромаси, него баш и богаташи и великаши.

Међу Хокаршевим болесницима била је у то доба и млада ћерка неког богатог банкара из Беча. Лијечила се код њега пуна три мјесеца, па кад је видјела, да јој он ништа не помаже, одлучи се да оде у Берлин и да затражи љекарска савјета код славног Лангенбека.

Изађе пред њега и исприча му сву историју своје болести. Не пређута ни то, да ју је три мјесеца и Хокарш лијечио. Лангенбек се на то насмија, па ће рећи болесници:

— Болеснике, који од ког човјека к мени долазе, не лијечим ја сам, него их упућујем мојим колегама — љекарима за душевне болести. —

То бјеше све што је од њега чула. Бадава је банкар молио и благо нудио.. Лангенбек ту болесницу није више примио.

Изреке и пословице о здрављу. Преко мјере никаква добра није (Срп. нар. посл.) Зијевање ти каже, да ти се грудни кош уленио. Није оно увијек знак, да ваља ићи спавати, него и напомена, да нам се ваља добро истрчати (П. Нимајер). Весело срце је живот човјеку, а радост дуговјечност (Кн. Премудрости Исуса сина Сирахова; гл. 30. ст. 23.) Умјереност у свима навикама живота (Молтке).

ИЗ БИЈЕЛА СВИЈЕТА

Најновији прекоатлански паробод. На новији, бржи паробод, који ће превозити путнике из Европе у Америку, израђен је по најновијим нацртима, а грађен је 18 мјесеци; дугачак је 240 метара, а кошта 121 милијун марака. Његови стројеви имају 70.000 коњских сила. На дан ће прелазити 1244 клм. или 52 клм. на сат. На сат потроши 3000 кгр. угљена, што износи за пут из Хамбурга до Њу-Јорка 4,600.000 кгр. или 460 вагона. На њему има мјеста за 1500 путника другог разреда, и 500 особа запослених на том парободу. За храну ових путника и послугу треба: 3000 кгр. путера, 15.000 кгр. меса, 25.000 јаја, 28.000 кгр. кромпира, 1000 кгр. рибе, 6.000 кгр. воћа, 11.000 кгр. поврћа, и 1000 кила живине и сувог меса, 6.500 лит. млијека, 20.000 вина, 33.000 кг. леда и 425.000 литара воде.

Највећи мост на свијету. За кратко вријеме биће довршен највећи мост на свијету, који ће везивати Њу-Јорк и Невјересеј. Мост ће бити дугачак 7400 стопа а висок 200 стопа. Мост ће стајати на два огромна стуба. Овај огроман мост висиће на испреплетаним челичним ланцима који ће бити дебели преко две стопе. Прорачун за овај мост износи 100 милијона круна, а трошак покриће оба мјеста. Тежина моста биће преко 200.000 тона. Преко њега прелазиће дневно преко пола милијона особа и 2.000 кола.

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE DURDEV CRNOJEVIĆ

Узроци несретних бракова. Несретни бракови то су дневни догађаји. Ређају се један иза других као дани у календару. Сретних бракова имаде тако мало, да се у опште говори само о несретнима, премда би се и ту прије смјело говорити о хармоничним браковима него ли о сретнима:

Али ту се сада ради о несретним браковима. Узрок тих несрећа у браковима јест невјера. Ова се јавља наравно најчешће код мушкараца.

Франез Леон Блун написао је о том цијелу књигу и вели, да је младић у свом развитку полугамист. Женидба га од тога не излијечи. Ни љубав ни брак га не спречава да обожава и друге жене, и за то долази наравно у браку до невјере. Мушкарац, који осјећа у себи жељу за промјеном, неће се излијечити женидбом. Него напротив, мора остати нежењен, док се у њему не развије моногамије, која се прије или послије појављује.

Мушкарац — вели Блум — морао би се женити увјек тек онда, када осјети у себи жељу за тихим животом, и када му се промјена огади.

Млади, ватрени и лакоумни људи доносе собом у брак несрећу и раздор. У животу мушког и женског пола долазе времена, кад мисле само о љубави, али има и такових кад мисле само о срећи. У првом случају нека се не жене и не удаваju, већ само онда, кад осјете жељу за срећом. Брак је само за зреле људе, а пламена страст нема ништа заједничког са срећом.

Ко хоће да сагради кућу, нека је не гради на вулкану, него на тихом удобном мјестанцу. Бракови који су склопљени од страствене луде љубави никада нијесу ретки ни хармонични. За брак је потребно осјећање, а нипошто страствена љубав. Мушкарац се у часу своје женидбе радо пита колико му је година, а никада колико је зрео. Имаде старих нежењених, који нијесу зрели за брак, а имаде и младих људи, који су већ посве зрели за брачни живот. Код жене вриједи исто. Дјевојка долази у брак са својом страственом љубављу и хоће да се живота наужива. Муж жели тишину, она обратно. Она хоће узбуђени и непознати живот. Кад јој га муж не може пружити, онда га она наравно потражи изван брачнога живота.

Како би се дало спријечити да толико људи не склапају „из љубави" несретне браковe? — пита се писац. Једноставно тако, да мукарац, који се хоће оженити мора доћи са собом на чисто, да је за женидбу зрео, да су га прошле тежње за бурним животом и промјенама, и да жена, коју узима не долази у брак са преобиљем захтјева за живот. Брак имаде бити хармонички живот двоје њих, у којима не пламти страст, него тиња дубоко и искрено нагнуће, названо љубав. У оваквом браку, гдје се једна и друга страна сналазе међусобно у непрестаном споразуму, гдје једно друго задовољавају, и немају тежње за промјенама, у таквом браку не долази до невјере, према томе ни до сукоба.

Око Гамбетино. Познато је да је чувени француски државник Гамбета, био ћорав, Године 1867. ушљед тешке тјелесне болести др. Векерт морао му је извадити једно око. Један од асистената докторових, који је тада већ врло поштовао и цијенио младог адвоката Гамбету, сачувао је то извађено око у шпиритусу, и касније, кад је Гамбета постао славан, поносно га је сваком показивао. Један американски милионар купио је то око по скупе новце. Породица Гамбете отпочела је сад преговоре са тим милионаром, да јој прода то око, и мисли да га смјести у Ници у Гамбетином музеуму.

Војничка афера. У шестом округу Бечa догодио се овај случај: Почек Микша уланер, како је био на допусту, слободно се шетао улицом и том приликом заустави га један виши официр, пребацујући му да није по пропису обучен и тјерао га је да се врати натраг. Почек, кажу, да је непристојно одговорио, што је официра толико у јарост довело, да је извуко сабљу и више ударца дао војнику. На тај поступак официра, скупило се много мимопролазећих и почели су грдити и нападати официра. Тим се охрабри Почек и у згодном часу устргне сабљу од официра, али у томе часу стигну и друга два официра, те спрече даљи шкандал. Официра су узели на записник, а Почек је однесен у војничку болницу.

Ученица устријелила учитељицу. Драматска пјевачица господична Бартхолд, чланица градског позоришта у Ростоку, подучавала је у пјевању ћерку бравара Аугустину Зобел, која је била заручена с једним глумцем. До младе заручнице допрео је глас, да се њезина учитељица пјевања љубака с њезиним заручником, и она плану љубомором, оборужа се револвером, па кад је Бартхолдова дошла, да са Зобеловом држи школу, ова се упустила у пребацивања и препирку, најпослије јој испали хитац у прса. Учитељица је подлегла, а ученица је ухваћена на станици у часу када је брзим возом хтјела отпутовати у Берлин.

Корњаче вјештаци у гладовању. Највећи вјештаци у гладовању свакако су корњаче. Док човјек може највише гладовати једно 30 дана, па ма био какав вјештак у томе, дотле су корњаче далеко издржљивије. Позната је стара прича, како су налажене у камену или пањевима корњаче, које су затворене са свих страна, живјела у таквим ћелијама по неколико вјекова. Ово питање покренуто је у Линеовоме Друштву у Лондону. Чарлс Девсон разбио је при скупљеним научњацима камен, из ког је испала мртва и сасушена корњача. Отвор у камену био је и сувише мали а да би се могло помислити, да се корњача увука кроз њега. Очито је, да се корњача морала увући у у камен још док је била по све мала, па се хранила од којекаквих инсеката, који воле да се завлаче по којекаквим пукотинама. Тако је корњача живјела у камену, док није нарасла, ушљед чега се није могла извући кроз уски отвор. По кадкад се налазе корњаче у пањевима и стаблима. И ту се увуку корњаче још док су по све малене, па се хране инсектима, док год не зарасте отвор, који су ушле. Чим отвор зарасте, корњаче гладују по више мјесеци, док не скапају. Природњак Харизон из XVIII столећа, држао је, веле, три корњаче у ковчегу преливеном гипсом. Кад је отворио послије три године, двије корњаче још су биле живе!

„Претворио" се у курјака. Једном сељаку, који је живео у једном селу у Галицији, стиже из Одесе вијест, да му је погинула јединица ћерка, дјевојчке од 20 година, од руке њена љубавника. Несрећнога тежака, коме су погинула још прије два сина од убилачке руке, погоди вијест о смрти једног дјетета као гром, па се ријеши, да учини крај своме животу. Тежак је био веома религиозан, па не хтједе дићи руку сам на се, већ се домисли нечему другоме. Скиде с тавана вучију кожу, умота се у њу што је могао боље, па се у први сумрак прикраде, идући све четвороношке, руској граници, рачунајући да ће га или растргнути вуци или ће га убити погранична стража. Нада га не превари. Пут нанесе двојицу козака, који примјетише тобожњег вука, нанишанише и убише с мјеста.

Тако се сиротом тежаку испунила послѣдња жеља.

Телеграми

— Бечког Кор. Бироа —

Билов и Титони

Мљеци, 30. марта. Њемачки канцелар Билов стигао је овамо. Мало послије његова доласка дошао је у Мљетке и министар Титони из Рима и посјетио Билова. У вече се је Титони вратио у Рим.

Стање у Турској

Цариград, 31. марта. Ситуација је озбиљна. Војска се је побунила, а народ је с њом. Чете су опколиле парламенат, али не сметају посланицима да улазе унутра. Већи дио гарнизона изгледа да се је побунио, а међу њима и стријелци из Солуна. Министар војни располаже само са неколико баталиона и батерија. Шеикулислам преговара с побуњеницима, који између осталог траже и дјелимичну промјену министарства. До сад није још било нигдје великог крвопролића, осим неколике жртве међу којима и два официра, и то ушљед употребе оружане силе. Мисли се, да је либерална унија или унија Мухамеданаца изазвала ову побуну.

Цариград, 1. априла. Турски листови потврђују, да је министар правде убијен, за кога се држало, да је предсједник парламента Ахмет-Риза-беј. Исто тако потврђују да је министар мрнарице рањен; да је убијен и посланик Махомет Арлсан, за кога се држало да је Хусеин Џахид, главни уредник „Танин-а".

Цариград, 1. апр. Тефик-паша постављен је за великог везира, а а Ислам Кемал, вођа Арбанаса, изабран је за предсједника парламента. Шеикуслиман остаје исти и даље. Многобројни Младо-Турци нестали су; елементи старо-турски, конзервативци и клерикалци изгледа да су потпуно побједили и укопали режим младо-турског комитета. Данас овдје влада мир.

Цариград, 1. априла. Предсједник парламента поднио је оставку, исто тако и велики везир и цијела влада, чије је оставке Султан примио. Очекује се, да ће Ћамил-паша или Саид-паша постати велики везир, а Назим-паша министар војни. Један посланик, за којега се држи да је велики присталица Младо-Турака, вечерас је убијен од војске. Велике масе војника марширају за Стамбол и натраг, неке чете су без официра, а неке с официрима за које изгледа, да их нагоне војници да с њима иду.

Цариград, 1. априла. Маршал Еден-паша, главни заповједник у грчко-турском рату, наименован је за министра војног. Кад се је колима возио од Иљдиза за Стамбол, био је праћен великом војском и музиком. Изгледа да је војска с њим потпуно задовољна. Први секретар Султанов прочитао је пред парламентом ираду, којом Султан усваја оставку владину, а нова влада ће се брзо образовати. Предузете су мјере за одржање мира и реда и за добростање земље; сви војници који су имали учешћа у побуни, биће помиловани; Турска је царство Мухамеданаца и Султан наређује да Шеријат буде поштован, а да се трупе повуку у своје касарне. Ово је саопштење примљено великим одобравањем и клицањем: живио Султан!

Тврди се, да је министар правде убијен, министар морнарице рањен, а министар војни заробљен. Према разним вијестима до сада има 17 убијених, и 30 рањених; побуњеници спречавају пролаз улицама које воде к парламенту, спремајући се да ту проведу ноћ.

Цариград, 2. априла. Јуче у 4 сата по подне било је свечано постављање великог везира. У царском ферману каже, да се ушљед оставке цијеле владе повјерава достојанство великог везира Тефик-паши и наглашава се, да је Султанова најживља жеља, да се још више поштују одредбе светог закона Шеријата, да се чува Устав и одржи ред. Синоћ око осам сати била је варош сасвим мирна. Пуцњава и друге манифестације, које су трајале цијели дан, престале су. Број убијених и рањених од јуче, превазилази стотину; многобројни официри били су злостављани, рањени и убијени, или су заробљени, или се гдје-год крију. Разна злостављања и освете продужиле су се и данас, и страхује се да ће се исти догађаји пренијети у унутрашњост. Побуњеници су јуче послали проскрипциону листу, која садржи око 100 војних и грађанских особа, међу њима и бившег великог везира и за које се тражи да буду стријељани или њима изручени. Постоји нада, да ће умирени побуњеници одустати сада од овога захтјева. Министар финансија укинуо је забрану извоза жита и сточне хране.

Цариград, 2. априла. Сензационе вијести, да су Јевропљани у опасности, неосноване су. Војска се враћа у касарне у гомилама и без официра, једнако пуцајући од радости ушљед ираде, којом је саопштена промјена владе. Пуцњава је трајала један час и по и проузроковала велико узбуђење и страх, јер се мислило да почиње бој између побуњеника и војске.

Њемачки цар у Мљецима

Мљеци, 2 априла. Њемачки цар и царица и принц Оскар, дошли су у подне. Дочекани су одушевљено на станици од Билова и војних и грађанских власти. Укрцали су се на свој брод „Хоенцолерн".

Извољсков пут

Петроград, 2. априла. Извољски је одложио путовање у иностранство.

Вијести из Беча

Беч, 3. априла. Њемачки Престолонашљедник, на повратку из Румуније, посјетиће ћесара Франца Јосифа. Политичкој Коросподенцији јављају из Париза да ће Француска и Русија упитити скоро изјаве, којима се саглашавају са укидањем члана 25. Берлинског Уговора. Кабинети Берлина, Лондона и Рима већ су то учинили. — Франц Јосиф је санкционисао штатут који се односи на администрацију и аутономију ствари за просвјету, вакуфе и школе мухамеданске у Босни и Херцеговини.

Енглески краљ у Паризу

Париз, 3. априла. Краљ Едуард стигао је овамо.

Прилике у Турској

Цариград, 3. априла. Свјетина, предвођена војницима, уништила је и похарала локале уредништава младо-турских листова „Танина" и „Шура-и Умет", као и локале мушких и женских младотурских клубова. — Представници страних држава посјетили су данас Великог Везира Тефик Пашу, који им је дао умиравајућа увјерења о доброј унутрашњој ситуацији, нагласивши да не постоји никаква опасност односно држања корпуса једренских и солунских. — Ново министарство потврђено је. — Велики везир упутио је валијама циркуларну депешу, у којој стоји да је прва дужност званичника да врше све послове саобразно шеријатском закону.

Солун, 3. априла. Двадесет батаљона трећег корпуса позвати су под заставу. Жељезнице између Цариграда и Солуна приме су наредбу, да држе спремне све возове, с којима располажу, за евентуални пранос трупа у Цариград. Сви дућани су затворени.

Цариград, 3. априла. Момчад и војници марине одлазе пред Јалдизом да протествују против министва поморства.

Руска крстарица

Севастопољ, 3. априла. Крстарица „Терец" кренула је за Пиреј, те ће морати проћи кроз Дарданеле.

Турски парламенат

Цариград, 3. априла. Парламенат, под предсједништвом најстаријег посланика по годинама, усвојио је једногласно прокламацију упућену на народ, у којој се каже да устав није у опасности. Министар просвјете оповрргава вијести да је Порта против Устава.

Краљ Ђорђе на Крфу

Крф, 3. априла. Краљ Ђорђе стигао је овамо.

Турска и Бугарска

Софија, 3. априла. Многи младотурски бјегунци стижу. Званични кругови увјеравају да је Влада намјерна затражити интервенцију Енглеске, Русије и Француске да пораде да се изравњају разлике турско-бугарске у погледу признања независности Краљевине. —

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE ĐURE CRNOJEVIĆA

Штампа К. Ц. Државне Шатмпарије.

Власник и одговорни уредник **Лазар Чобељић**